

Blomsten til vore Døde.

I. Indledning og Orientering.

Af Docent Hother Paludan.

Intet er saa trist som en Begravelse uden Blomster! Eller er Grunden alene, at vi har vænnet os til at se Kisten omgivet af grønne Planter og dækket under et bugnende Væld af Livets Blomster? Nej, Blomsten stod fra Tidernes Morgen for Folkene som Symbolet paa Skønhed, Ynde og Renhed og brugtes allerede hos de ældste Kulturfolk i Kransens Form til at udtrykke den højeste Æresbevisning i Liv som i Død.

Saaledes fortæller Biblen os, at Faraos bekransede Josephs Hoved, og i Ordsprogene tales gentagne Gange om Visdommen, „der skal sætte en yndig Krans paa din Pande“. I Visdommens Bog fortælles om Kranse af Rosenknopper. I det Ny Testamente tales om Retfærdighedens Krans, Ærens uforvisnelige Krans og Livets Krans.

Krans af vilde Roser.

I de gamle ægyptiske Kongegrave finder man ikke alene Rosa sancta og andre hellige Blomster, men Mumierne er hædrede med en enkelt Bladkrans, sammenflettet af birkebladslignende Blade af Mimosops Schimper (se V. K. Aarg. VI, S. 17 ff.).

Hos Grækerne var efter Sagnet Prometheus Kransens Indstifter, og de klassiske Folk tænkte sig stedse deres Guder bekransede. Ogsaa ved Gæstebudene mødte baade Grækere og Romere bekransede med det Træs Blade, som var helliget den Gud, hvis Fest fejredes. De romerske Riddere bar Olivenkransen som Tegn paa deres Værdighed, medens kun Sejrherreren havde Lov at bære Laurbærkransen, og Myrthekransen gaves den Sejrherreren, som havde vundet uden Blodsudgydelse. Ogsaa Offerdyrene, Altre og Gudebilleder bekransedes.

Blomsten selv betegner ikke blot Plantens fornemste Frembringelse, nej, hvilket Menneskeværk kan i Farverenhed og Harmoni, i straalende Pragt og beskednen Enkelthed tage Konkurrencen op med den.

„Betragter Liljerne paa Marken, hvorledes de vokse, de arbejde ikke, spinde ikke; men end ikke Kong Salomon i al sin Herlighed var saa klædt som en af dem“. (Math. 6, 28).

Hvorledes gik det til, at Blomsten og Døden knyttedes sammen? Ganske naturligt, fordi Blomsterne symboliserer Livet. Hvor mange er der, naar de indenfor deres egen Kreds stilles overfor Døden, som ikke føler Haabet om Evighedslivet tændes i deres Indre, og som ikke med Varme giver sig hen i Kong Robert af Frankrigs, af Grundtvig gengivne Salme:

Lad for os, som paa dig tro,
Livets Blomster overgro
Gravens mørke Tilje.
Og ved Kirkegaardens Port
vift fra os hver Skygge sort
med din hvide Lilje.

Samtidig med at vidne om det evige Liv taler Blomsterne dog ogsaa om Livets Forkrænkelighed.

„Et Menneskes Dage er som Græs, som et Blomster paa Marken, saa blomstrer han, naar et Vejr farer hen over det, da er det ikke mere, og dets Sted kender det ikke længere“. (Davids S. 103, 15).

„Alt Kjød er Hø, og dets Ynde er som et Blomster paa Marken. Høet bliver tørt, Blomsteret falder af“. (Esajas 40, 6).

Desuden er der Mulighed for den enkelte synligt eller usynligt i Blomstergaven til den afdøde at lægge det, han personligt føler – usynligt som den Følelse, der ved Efterretningen om Døden griber om Hjertet og rent uvilkaarligt føder Trangen til at lade Blomsterne sige det, som maaske aldrig naaedes at blive udtalt i levende Live. Det er dette ejendommelige, at Blomster er i Stand til at udtrykke alt – Taknemmelighed, Glæde, Bøn om Tilgivelse, Kærlighed, Hyldest, Lykønskning – og altid paa en diskret Maade –, som gør det let at modtage en Blomstergave, og som ikke forpligter til Gengældelse.

Meningen med Blomsterne er, at vi med dem skal udtrykke vore dybe Følelser overfor vore Medmennesker, medens vi vandrer sammen med dem i Livet; men hvor ofte maa vi ikke for sent, naar Døden har overskaaret Forbindelsen, angre og føle Trang til at bede om Tilgivelse for manglende Kærlighed; derfor binder vi nu vore

Kranse, ikke for at flette dem om Sejrherrrens Pande, men som en sidste Hilsen lægende vore Følelser ind i hver Blomst, efterhaanden som vi føjer dem sammen i Kranzen til et skønt harmonisk Hele, der udtrykker en sidste Tak og det levende Haab.

Ogsaa synligt er det muligt at lade Blomsterne tale. Hver Blomst har sin Betydning enten i Kraft af dens Form eller dens Art. — Den hvide Lilje er Livets Blomst, symboliserende Renhed og Uskyld, hentydende til de hvide Klæder, som skal gives de rene af Hjertet; den mørkerøde Rose er Kærlighedens Blomst, som Violen er Ydmyghedens; blaa Blomst symboliserer Haabet, og den grønne Farve er Trofasthedens, Paaskeliljen er Opstandelsens Blomst, men ogsaa en af de faa gule Blomster, som bruges, fordi Falskheden uberettiget er knyttet til denne Farve. Laurbær er Sejrens og Berømmelsens Symbol, Vedbend: Uforgængelighedens og Fornylsens.

* * *

Paa hvilket Trin staar vi paa dette Omraade i Dag i Danmark?

Sammenligner vi os med de fleste andre Lande, kan vi vel være tilfredse og glæde os ikke alene over en rig Anvendelse af Blomster ved vore Begravelser og paa vore Grave, men ogsaa ved en naturlig, frisk og kultiveret Smag. Lad os kun vende Blikket mod Syd til de katolske Lande med deres Evighedskranse, ikke fremstillede af tørrede Blomster, men Vokskranse, og deres Afløsere: de franske Perle- eller Porcellænskranse og de tyske Jernkranse, saa man har maattet gribe til paa Gravstedet at bygge Glasskabe til deres evige Opbevaring eller rejse Stativer til deres Ophængning, medens Vinden spiller Dødskoraler paa Instrumentet. Muligheden for at forlene disse uforgængelige, raslende og rustende Kranse med ovennævnte Følelser og Symbolik har aldrig været tilstede. Vel findes der ogsaa paa danske Landsbykirkegaarde endnu saadanne Reminiscenser, men dog saa faa, at de bekræfter Sandheden om den gode danske Smag og udviklede Kirkegaardskultur.

Gitre, Mausolæer, Perlekranse, Porcellænskranse m. m. paa en fransk Kirkegaard. Foto 1927.

Eller vi gaar til Amerika, hvor vi finder Masser af Kranse, forarbejdede af kunstige Blomster, eller Kransens Underbinding bestaar af olieret, grønt Papir, som giver Kransen et fabriksagtigt Præg.

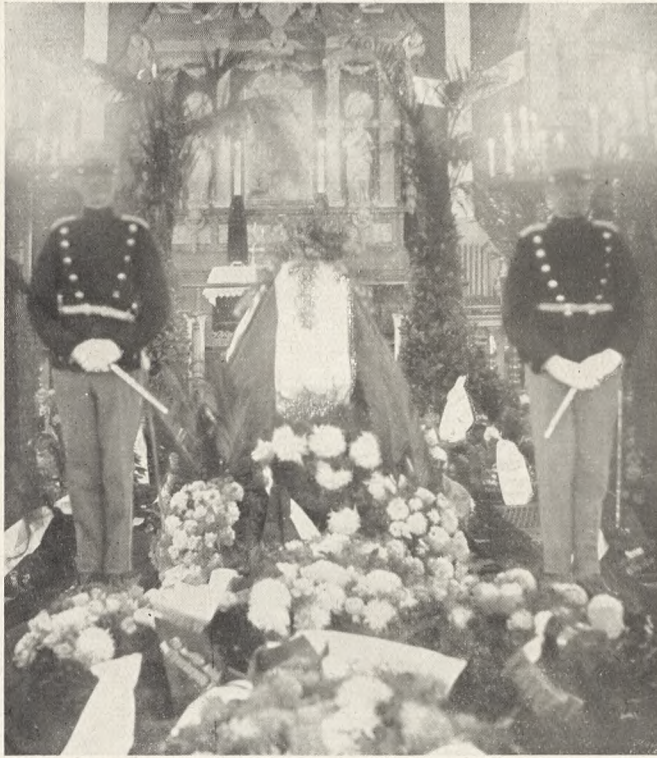
Ogsaa med Hensyn til Udførelsen af vore Kranse er der Grund til at være taknemlig for den Smag og Opfindsomhed, hvormed vore Blomsterhandlere løser deres Opgave i Sammenligning med Udlandets. Jeg erindrer saaledes et Besøg ved den ukendte Soldats Grav i Bryssel. Den engelske Lordmayor havde samme Dag nedlagt en Krans med egenhændig Dedikation paa Graven, og han havde høfligt bestilt den hos en belgisk Blomsterhandler. Man maatte da være berettiget til at mene, at Firmaet alene for Reklamens Skyld vilde sætte en Ære i at fremstille den smukkeste mulige Krans, men Magen til Krans kunde overhovedet ikke tænkes her; Underlaget bestod af Træuld, som hele Vejen rundt stak frem mellem de sparsomt anvendte Prunusblade, der var traadede og fastgjorte til lange Søm, der var indstukket i Træulden. Der var ingen Hemmelighed gjort af Fremstillingsmaaden, og Dekorationen bestod af en Klynge skiddenbrune Tulipaner, der slattent dinglede for Vinden.

I andre Henseender er Forholdene langt fra ideelle her hjemme. Udviklingen har – i alle Tilfælde i Hovedstaden – med den store Travlhed, Overfladiskhed og Optagethed ført til, at det efter min Mening saa værdifulde, personlige Præg fuldstændig er ved at udslettes, og her viser Giver og Modtager sig lige uforstaaende.

Den, som ønsker at sende en Krans, ringer til sin Blomsterhandler og bestiller – ofte den billigste – Krans; „thi der er jo alligevel ingen, der lægger Mærke til den, og den bliver dog ødelagt ved daarlig Behandling, inden den havner paa Graven“. Det er sjældent, han viser den afdøde, Familien, Blomsterhandleren og sig selv saa megen Interesse, at han forhandler om, af hvilke Blomster og paa hvilken Maade, Kransen skal bindes, eller at han forlanger at se Kransen, inden den sendes afsted.

Paa den modtagende Side føler Familien det ofte som et Besvær at faa Kransen hjem, hvor Pladsforholdene er smaa, og udbeder sig derfor Blomsterne sendt direkte til Kapellet, hvor det eneste, som tilsyneladende har nogen Interesse, Afsenderens Navn, straks fjernes fra Kransen, for at den ganske underordnede Kvittering prompte kan blive afsendt. Vilde det ikke være af langt større Betydning, at Navn og Krans fulgtes ad ud paa Graven, saa Familien, om ikke før, saa dog der havde Mulighed for at sætte sig ind i de Tanker og Følelser, som den enkeltes Krans burde bære Bud om?

Ogsaa i Kapellerne er Pladsen stærkt begrænset, og Begravelserne følger Slag i Slag efter hinanden med saa kort Tids Mellemrum, at Kransene ofte ses liggende i flere Lag udenfor, ventende paa i Huj og Hast at bringes ind i Kapellet, og vi oplever Forholdet, som det nu om Dage som oftest foreligger: Kisten, den Afdøde, uden en eneste af sine Kæres Kranse, hvilende under en smuk, men upersonlig Kistesmykning, medens Kranse og Kors af Mangel paa Plads ofte slet ikke kommer til deres Ret, og man forstaar de Røster, som med visse Mellemrum kommer frem om Meningsløsheden i at kaste saa mange Penge ud til Blomster, som kun er til Besvær og ødelægges; man opfordres til at sende de Penge, man ellers havde tænkt at ofre paa Blomster, til et velgørende Øjemed, som havde den Afdødes Interesse, eller der oprettes, som i Sverige, ganske misvisende kaldtes „Blomsterfonden“, som modtager Pengene og sørger for, at Familien faar en med Giverens Navn forsynet Kvittering for det tilstillede Beløb. Dette virker ikke alene usmageligt, men har intet som helst med

den personlige Følelses Udslag overfor den afdøde at gøre, og ført ud i sin yderste Konsekvens: Kranse frabedes, vil det betyde en kold og uhyggelig Begravelse. Forbud mod at sende Kranse behøver man heldigvis ikke at tage bogstaveligt, selv om det i visse Tilfælde kan være Udslag for den afdødes egen Beskedenhed; men for Alvor er der dog ingen, der vil lægge Sten i Vejen for, at man endnu en sidste Gang viser den afdøde et Bevis paa Kærlighed.

For at forebygge disse Tendenser maa der fra Kirkegaardsbestyrelsens Side gøres, hvad der kan, for at behandle Blomsterne saa omhyggeligt som muligt; der gøres i de fleste Tilfælde, hvad der under de foreliggende Omstændigheder er muligt, men jeg vil dog gerne pege paa en saadan Ting som Transporten af Kransene fra Kirke og Kapel til Graven i flere Lag paa en Fladvogn. Af mange Grunde maa det haabes, at Begravelserne i stigende Grad maa vende tilbage til Kirkerne med den større Hygge og mindre Fortravlethed, og Mulighederne derfor er jo nu tilstede, bl. a. fordi Kirkebegravelserne ikke er dyrere end Kapelbegravelserne. Hvad vilde da være rimeligere, end at Kransene kørtes efter Ligvognen paa dertil indrettede Vogne, trukne af sorte Heste. Der er Tid dertil i Sverige, hvor man enten bruger Fladvogne, forsynede med skraa Lad, paa hvilke Kransene lægges i et enkelt Lag og præsenterer sig smukt, eller de ophænges paa Stænger, paa hvilken Maade den enkelte Vogn naturligvis kan tage langt flere Kranse, uden at den enkelte lider nogen Overlast. Ankommet til Graven vilde det da være ganske naturligt, at hver enkelt af Følget tog sin Krans fra Vognen og efter Jordpaakastelsen gik frem til Graven med den, bringende den

Flyverbegravelse fra Garnisons Kirke, København, 1929.

Døde sin sidste Hilsen, medens den største Del af Følget nu som oftest fuldstændig glemmer den afdøde og kun er ivrig optaget af at faa hilst paa de efterlevende, som mest af alt trænger til at faa Lov at være i Fred.

Denne Foranstaltning, der ikke vil koste meget ud over lidt længere Tid, vil alene derved hjælpe med til at borttage det ofte uhyggelige Indtryk af Fortravlethed ved en Begravelse. I Sverige ser man ofte Følget bære sine Kranse efter Kisten, og ved mere kendte Personers Begravelse nedlægges de „officielle“ Kranse i Kirken eller ved Graven ledsaget af nogle faa Ord af rette Vedkommende. Baade Nord og Syd paa er det en køn Skik, at Følget efter Jordpaakastelsen een for een gaar frem til Graven og dvæler en kort Stund i Afsked med den bortgangne, idet de kaster en enkelt Blomst eller lille Buket ned paa Kisten.

Kunde disse Tanker, der er fremsat som Indledning til en Artikelserie om „Blomsten til vore Døde“, vinde Genklang og bidrage til, at vi for Fremtiden med større Omtanke vilde omgaas de Blomster, vi ofrer vore afdøde, vilde vore Afskedsfester med de hedengangne vinde i Hygge og Dybde.

* * *

Mindesmærke over Bankier George Gerson paa den gamle Jødekirkegaard i Møllegade.

Af Bibliotekar J. Fischer.

George Gerson, Bankier og Musiker, hvis Mindesmærke vi S. 7 bringer Billede af, blev født i København den 10. Oktober 1790 som Søn af Stadsmægler Heymann Gerson og dennes første Hustru Esperance, f. Melchior. Samtidig med, at han blev uddannet til Handelen, nød han Undervisning i Musik hos dygtige Lærere. Han fik Ansættelse som Bogholder hos Bankier, Hofraad Joseph Hambro, som hurtig opdagede den unge sprogbegavede Mands Dygtighed og optog ham som Associe i sit Firma. Han forsømte dog ikke at pleje sine Musikinteresser, særlig Violinen, og hans Kompositioner nød Anerkendelse i Musikerkredse. I 1821 blev han af Hambro sendt til London for at afslutte et Statslaan paa 3 Millioner Pd. Sterling, i hvilken Anledning han blev udnævnt til Hofraad. I Aaret 1824 blev han gift med Adelaide Nathan-David, en Søster til den senere Minister, Konferensraad Georg Chr. David. Ægteskabet varede næppe 4 Maaneder, idet han den 16. Februar 1825 døde pludselig af et apoplektisk Tilfælde. Hans Enke blev senere gift med den sicilianske Chargé d'affaires i København, Prins Antoine Pignatelli-Ruffo, og døde i Italien den 27. December 1891.

Monumentet, som er rejst over hans Grav paa Jødekirkegaarden i Møllegade, København, er forarbejdet af Bremer-Sandsten fra Obernkirchen og maaler fra Sokkel til Kapitælspids 305 cm, har 75 cm i Bredden og 48 cm i Dybden. Sokkelen har en Højde af 40 cm, en Bredder af 90 cm og 63 cm i Dybden. Arbejdet er sikkert udgaet fra Jochumsens Etablissement.

Om denne Kirkegaard se iøvrigt „V. K.“, 1929–30, S. 41–52.